

Makthandboken

Makt är fint!

Låt oss först slå fast – makt är inte fult eller skamligt. Om man inte missbrukar den. Makt är fint, viktigt och bra att ha för alla som vill rätta till orättvisor och förändra samhället.

Makt måste hanteras varsamt och med stor mänsklig insikt och klokhet. Vi har sett vad som sker då män själva fått ta hand om makten. Män klarar inte detta! De måste få fler goda kvinnliga förebilder bland maktbrukare. Endast så kan maktmissbruk stävjas.

Kvinnor måste därför ta ansvar för halva makten i alla beslutande församlingar. Ett beslut som fattas av enbart män är ett icke-beslut. Sådana beslut borde ogiltigförklaras i lag.

Med makt kan man påverka och förändra samtidigt som man måste vara beredd på att ta ansvar för de beslut som fattas.

Är du kvinna och beredd att ta mer makt och ansvar ska du fortsätta att läsa denna text. Det kommer du att ha stor glädje av.

Tänk noga igenom vad mer makt innebär. Börja vänja dig vid att också tydligt visa att du är beredd att ta på dig en maktposition. Huka inte för makten! Ta för dig!

Gör så här:

- » Tänk på dig själv som ledamot i föreningens styrelse, en kommunal nämnd eller vad det kan vara!
- » Tänk på dig själv som ordförande!

Lär dig spelreglerna

Mycket makt kan gå förlorad om man inte känner till hur beslut fattas. En kontrapositionsvotering är inte det lättaste att följa om man inte noggrant satt sig in i hur olika förslag kan komma att ställas mot varandra. Ett bra sätt att förbereda sig för sådana överraskningar är att ha förmöten innan viktiga sammanträden. Se till att någon kvinna som varit med länge och som kan alla snåriga beslutsvägar finns med. Hon kan berätta hur uppläggningsen kan se ut och vad kvinnorna själva kan föreslå.

Viktiga beslut kan ”kuppas” igenom snabbt om ingen är vaksam och ser till att beslutet fattas på ett annat sätt. Möteteknik och formalia är inget som kvinnor kan hoppa över.

Träna på att sitta ordförande, först i en trygg grupp, sedan i större sammanhang. Se till att ha namn på kunniga kvinnor i beredskap när det ska

väljas ordförande på möten.

Möteteknik är inte hälften så svårt som det kan verka. En mönsterbeskrivning till en klänning är mycket mer komplicerad!

Det är viktigt att ha kunskap om hur besluten fattas. Annars kan alla andra goda förberedelser vara förgäves.

Gör så här:

- » Anordna förmöten där ni noggrant går igenom tänkta situationer.
- » Knyt goda kontakter med politiskt erfarna kvinnor som ni kan lära av.
- » Starta en studiecirkel i avancerad möteteknik.
- » Öva så fort du har chansen.

Hälften kvinnor överallt

Analysera noga hur maktstrukturen ser ut i din kommun eller i din organisation. Var fattas de viktigaste besluten? Saknas det kvinnor i den församlingen? Svaret på den senare frågan är ofta ja. Se då till att lansera och nominera kvinnor till just denna beslutsnivå. Lägg upp en tydlig strategi för vilka maktpositioner som måste innehas av

kvinnor och hur kvinnor mest framgångsrikt ska lanseras för uppdraget. Vem är lämpligast? Inventera och lista meriter och erfarenheter.

Tänk på att ingen karl är född till att vara ledamot i en kommunstyrelse. Ingen kvinna heller. Men båda har precis lika goda förutsättningar att bli det!

Gör så här:

- » Ta reda på de viktigaste beslutsnivåerna.
- » Se om det saknas kvinnor där.
- » Lägg upp en strategi för hur kvinnorna ska öka i den församlingen.

Anmäl dig frivilligt till valberedningen

Ett av de mest betydelsefulla uppdrag som man kan få är att ingå i valberedningen. Det är valberedningen som föreslår vilka personer som ska inneha olika förtroendeposter. Därför måste fler kvinnor ingå i valberedningarna. Kvinnorna i valberedningarna måste lägga upp en gemensam strategi för hur kvinnor ska lanseras och vilka kvinnor man ska satsa på. Här är det viktigt att alla förberedelser görs noggrant. Ring i god tid

runt till olika kandidater och förbered dem. Lista alla erfarenheter och meriter. Ta med dessa till valberedningen. Se till att alla kvinnor i valberedningen begär ordet och backar upp de förslag som ni är överens om. I alla sammanhang gäller att kvinnor måste stödja varandra bättre!

Gör så här:

- » Anmäl ditt intresse för att ingå i valberedningen.
- » Se till att ni blir flera kvinnor i valberedningen.
- » Lägg tillsammans med de andra kvinnorna i valberedningen upp en gemensam strategi för var ni vill ha in fler kvinnor och vilka kvinnor ni ska föreslå.

Lansera kvinnokandidater

Välj efter noggrant och moget övervägande ut en eller flera kandidater ni vill satsa på. Urvalet måste vara realistiskt. Sannolikheten för seger måste vara tämligen stor. Lansera henne i god tid före det möte där beslutet om nya ledamöter eller ordförande ska fattas. Inventera och lista den kvinnliga kandidatens alla erfarenheter och meriter. Ring i god tid före mötet runt och argumentera för henne bland andra kvinnor som

kommer till mötet. Se till att det blir flest kvinnor på mötet. Om möjligt, sök manliga bundsförvanter.

Lansera gärna er kandidat tidigt i den lokala pressen så blir det svårare för den självutnämnde mannen att (åter-)väljas. Se till att hon får en bra debattartikel publicerad någon dag före valet. Backa upp era kandidater tydligt. Gör dem synliga. Skriv insändare och tala gott om dem.

Anordna styrelseutbildningar för blivande ledamöter. Det är viktigt att alla vet vad som ingår i uppdraget. Under senare tid har det märkts att många personer som sitter i styrelser inte riktigt förstått allvaret och ansvaret som är förknippat med uppdraget. Det krävs mycket tid och hårt arbete för att bli en fullfjädrad ledamot. Vi kvinnor måste självklart ta vårt ansvar.

Gör så här:

- » Lista alla tänkbara kandidater och deras meriter.
- » Etablera kontakt med bra kvinnliga journalister.
- » Ta fina foton av er/a kandidat/er att användas i medialanseringen.
- » Anordna presskonferens där er/a kandidat/er presenteras.

Toppa listor med kvinnor

Varvade listor är bra, men de måste toppas av kvinnor lika ofta som av män. En lista där en man står först kommer att i toppen bestå av en trojka på två män och en kvinna. Denna trojka utgör oftast presidium, det vill säga det forum där ärenden förbereds, där dagordning fastställs, där många beslut tas utan att hamna i styrelsen/nämnden.

Ett annat viktigt skäl till att toppa med kvinnor är att kanske bara den första på listan verkligen blir vald. Om alla listor ständigt toppas av män når vi aldrig en rättvis fördelning av mandatet hur mycket vi än varvar listorna. Att toppa hälften av alla listor med en kvinna är därför nödvändigt.

Gör så här:

- » Föreslå en regel som innebär att man vid behov alltid gör två listor, en som toppas av en kvinna och en som toppas av en man.
- » Ställ krav på att partiet eller organisationen centralt får ansvaret för att en jämn fördelning av listor som toppas av män respektive kvinnor görs.
- » Lansera tidigt era kvinnotoppar i lokal media med bra bilder och med namn. Det överraskar alla eftersom det är ovanligt!

» Gör era kvinnotoppar kända. Se till att de en längre tid innan valet finns med genom debattartiklar, insändare, uttalanden etc. i lokala medier. Det är inte svårt.

Ta ordförandeskapet

Ordförandens uppgift är t.ex. att styra mötena, besluta vad som ska tas upp på dagordning och fatta vissa beslut på egen hand. Ordföranden sitter på viktig makt. Hälften av den makten tillhör kvinnorna. Se därför alltid till att förbereda ordförandevalet väl.

Lista alla tänkbara kvinnor som kan bli bra ordförande. Samla alla som står på listan till ett möte där ni redogör för strategin. Se till att hela listan av blivande ordförande ges bra information om vad ordförandeskapet innebär och hur de ska lanseras. Många är oroliga för ordförandeskapet, att det är för svårt eller för tidskrävande.

Utse en mentor, en redan etablerad kvinnlig ordförande. Hennes uppgift är att lära, stödja och uppmuntra de nya kvinnliga ordförandena. Hon kommer att bli stolt över att bli mentor!

Ta gärna en bra kvinnlig journalist till hjälp vid lanseringen av den nya ordförandekandidaten. Journalister vet hur medialansering görs mest

slagkraftig. Kvinnor måste vänja sig vid att synas och att profilera sig starkare. Det måste också klart framgå vad de ska använda sin maktposition till

Korta och återkommande kurser i talarträning, mediaträning och konsten att skriva bra artiklar behöver vi alla. Sätt igång och arrangera en sådan kurs. Kvinnorna, inte bara den blivande ordföranden, kommer säkert om ni bjuder in personligt.

Gör så här:

- » Lista alla ordförandekandidater och deras meriter.
- » Anordna en ordförandekurs i talarteknik, skrivkonst och mediastrategi.
- » Utse en ordförandementor.
- » Lansera ordförandekandidaten enligt konstens alla regler.

Ta makten inom partierna

Flera partier inser att deras listor måste varvas lika mellan kvinnor och män. Vad alla däremot inte förstår är att detta inte räcker för partiets trovärdighet. Ett parti som varvar sina listor men fortsätter

att utåt företrädas av en manlig partiledning, ett manligt språk utan kvinnliga exempel och som inte förstår att plocka fram det som är intressant och viktigt för kvinnor i politiken, kommer inte att vinna förtroende hos kvinnorna. Det räcker inte med kulisser.

Partierna måste vara konsekventa i maktfördelningen i alla maktstrukturer, formella som informella. Det duger inte att tillsätta strategiska arbetsgrupper eller kampanjgrupper med bara män som ansvariga i toppen och några få kvinnor som får delta i arbetet eller diskussionerna. Det duger inte heller att ha en ojämn könsfördelning bland ombudsmän och politiska sekreterare, dvs. bakgrundsprofiler med mycket informell makt.

Ansvariga för reklam, propaganda och information om de politiska partierna är idag till övervägande del män. Det betyder att det är män som formar bilden av politiker, partier och som gör viktiga urval av vilka politiska budskap som ska förmedlas. Denna maktcentral är det viktigt att kvinnor erövrar. Med kvinnliga PR-ansvariga skulle bilderna av våra partier och politiker bli annorlunda. Och roligare.

De fem härskarteknikerna

Det finns några metoder som män ofta använder sig av - medvetet eller omedvetet - för att säkra makten över kvinnorna och den kvinnliga kulturen. Dessa metoder eller tekniker har professor Berit Ås i Norge indelat i fem grupper:

1. Osynliggörande
2. Förlöjligande
3. Undanhållande av information
4. Dubbelbestraffning
5. Påförande av skuld och skam

Lär dig identifiera vad dessa fem metoder står för. Och lär dig vilket nummer varje metod har så kan du lätt under ett möte, med hjälp av ett eller flera fingrar i luften, markera för dina kamrater vilken härskarteknik som används!

Här följer korta beskrivningar av teknikerna:

1. Osynliggörande

Denna ordlösa härskarteknik är den som tillämpas då män inte lyssnar på vad kvinnor har att säga, då

de börjar bläddra i papper, tala med varandra eller går på toaletten istället. Vi kvinnor tar ofta upp andra frågeställningar än män därför att kvinnor lever under andra villkor än män. Män känner inte igen sig i kvinnors beskrivningar och väljer att avstå från att lyssna eller engagera sig.

Osynliggörandet är en förödande härskarteknik. Den som inte blir sedd eller lyssnad på känner sig förminskad och betydelselös och väljer kanske ogärna att fortsätta sitt engagemang för förändring.

Gör så här:

- » Visa tydligt att du är medveten om att metoden tillämpas och att du inte accepterar det.
- » Kräv uppmärksamhet och att alla lyssnar.
- » Om de inte förstår vad du menar så kan du nästa gång en man talar själv tillämpa osynliggörandet på honom. Gör det extremt tydligt så att alla förstår vad du menade.

2. Förlöjligande

Vi känner lätt igen denna raffinerade teknik då män gör sig lustiga på kvinnors bekostnad. Tekniken går ut på att förringa kvinnor och kvinnors arbete. Inom denna härskarteknik finner vi ett brett batteri

av förklenande påståenden om fjolliga flickor och hysteriska fruntimmer. Exempel är överflödiga!

Gör så här:

- » Säg tydligt ifrån att du inte accepterar en sådan behandling.
- » Skratta aldrig med. Inte heller när skämtet gäller någon annan kvinna. Ta ansvar för varandra.
- » Stirra med stor förvåning de förlöjligande männen i ögonen eller markera en gäspning. Se till att en pinsam tystnad uppstår. Vänd dig till en kvinna och fråga henne t ex ”Vad menar han nu, tror du?”

3. Undanhållande av information

Genom att undanhålla information ser man effektivt till att människor hålls okunniga. Detta drabbar ofta kvinnor. I bastun och på matchen är det mycket som ”görs upp” grabbarna emellan, medvetet eller omedvetet. Det som sedan sker på mötet – när kvinnorna är närvarande – är att ärendet snabbt klubbas igenom. Kvinnorna ges inte chansen att diskutera igenom det som männen redan hunnit med i en mindre krets. Männen förstår inte varför kvinnorna alltid ska bråka och förlänga allting, varför inte kvinnorna kan vara lite mer ”beslutspotenta”.

Gör så här:

- » Kräv fyllig bakgrundsinformation för beslutsfattande.
- » Kräv bordläggning av viktiga frågor som behöver mer tid för inläsning.
- » Försök skaffa fram nödvändig information andra vägar, genom det egna kvinnonätverket.

4. Dubbelbestraffning

Hur man än gör så blir det fel! Så kan man kort beskriva denna härskarteknik. Kvinnor lider alltid svårt av dåligt samvete åt alla håll. Man borde egentligen vara någon annanstans än där man är – jobbet, ungarna, maken. Stressen som följer är olidlig. Värst av allt är känslan av otillräcklighet. Kvinnor anklagas – ofta outtalat – av omgivningen för att vara otillräckliga som mödrar då de engagerar sig i arbetsliv och politik samtidigt som de anses vara alltför oengagerade om de väljer att prioritera hem och familj. Väljer de båda blir det missnöje på två håll.

Kvinnor vill kombinera familj och arbetsliv och har all rätt att säga nej såväl på jobbet som hemma utan att bestraffas! Män utsätts till skillnad mot

kvinnor sällan för denna typ av dubbelbestraffning. För dem är det oftast självklart att tacka ja på jobbet och nej hemma! Detta är oacceptabelt och orättvist. Kvinnor måste ha samma rätt som män till både arbete och familjeliv.

Gör så här:

- » Var ytterst noga vid val av äkta make.
- » Var ytterst noga vid val av chef.
- » Kräv av din chef att få säga nej – eller ja – utan att detta följs av sedvanliga bestraffningar i form av t ex utebliven befordran.
- » Beräkna tiden för allt hemarbete och gör sedan ett avtal med din man så att ni delar lika.

5. Påförande av skuld och skam

Denna härskartekniken är den mest svårbegripliga av dem alla. En kvinna som utsätts för förnedring eller övergrepp av något slag får själv skulden för att detta skett. Det sägs att hon får skylla sig själv som hon är eller som hon uppför sig. Hon bad ju nästan om det! Denna typ av omdömen kan till sist inge kvinnan en känsla av att det faktiskt förhåller sig så. Det är nog mig det är fel på. Jag får skylla

mig själv tänker hon och tar på sig skulden för det som inträffat oavsett om det är befogat eller inte.

Här gäller det att snabbt analysera och se vad som faktiskt skett och därmed upptäcka att det inte finns någon anledning att ta på sig skulden.

Gör så här:

- » Analysera med hjälp av en klok vän det som inträffat.
- » Skaka snabbt av dig känslan av skuld genom att försöka se mönstret klart.
- » Ta itu med den som lagt på dig skulden. Påvisa hur det faktiskt gått till.
- » Försvara andra kvinnor som utsätts för påförande av skuld och skam.

Hur vi skaffar oss verkligt inflytande och egen makt!

Kvinnor tar sig egen makt nu.

När kvinnorna närmar sig den verkliga makten har den dock en besynnerlig tendens att flytta sig någon annanstans. Vi ska ta reda på vart!

Det finns många fällor att ramla i på vägen mot en ökad och rättvis makt för kvinnor.

I makthandboken identifierar vi fällorna och ser hur vi kan undvika eller undanröja dem.

S-kvinnor är socialdemokratiska feminister som ställer klasskamp och könskamp sida vid sida. Vårt förbund organiserar kvinnor i hela Sverige. Tillsammans kämpar vi för ökad jämställdhet i samhället – och inom vårt eget parti.

Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund
Box 704 58, 107 26 Stockholm, Besöksadress: Sveavägen 68
Telefon: 08-700 26 00, www.s-kvinnor.se